

گردشگری مشهد، دماسنج روابط منطقه‌ای ایران

۲۰ سال پیش که به مشهد سفر می‌کردیم شاهد تعداد زیادی از گردشگران و بازدیدکنندگان کشورهای ترکمنستان، تاجیکستان، ازبکستان و سایر کشورهای تازه استقلال یافته شوروی سابق بودیم که پس از فروپاشی به امید بازیابی روابط فرهنگی و هویت اصلی خود مشتاقانه به ایران سفر می‌کردند. اما دیری نپایید که تصورات و امیدهایشان تا حد زیادی از بین رفت و جای خود را به واقعیات نه چندان خوشایند داد و آماده نبودن ایران در استفاده از این پتانسیل آزاد شده، فرصت‌های بی‌نظیری را از پیش‌روی کشورمان و شهر مشهد برداشت. ۱۵ سال پیش که به مشهد می‌رفتیم، شاهد تعداد زیادی از اعراب، افغانیها و پاکستانی‌های شیعه بودیم که به عشق زیارت حضرت رضا(ع) در مشهد حضور داشتند و رونق بسیاری به این شهر داده بودند و بخش عمده‌ای از فرهنگ‌ها و اقوام منطقه خاورمیانه را نمایندگی می‌کردند. این وضعیت ناشی از چند عامل داخلی و منطقه‌ای بود. عامل اول نابودی صدام و تشکیل حکومت مردمی در عراق و گشوده شدن مرزهای بین دو کشور بود. علاوه بر این اجرای سیاست تنش‌زدایی در دوران دولت‌های هفتم و هشتم نیز باعث شده بود تا روند تبادل گردشگر بین ایران و کشورهایی چون کویت، عربستان، امارات، عمان و سایر کشورهای عربی توسعه یابد و از این رهگذر مشهد به یکی از مقاصد عمده برای گردشگران شیعی این کشورها تبدیل شده بود. اما اکنون که مشهد می‌رویم البته هنوز عراقی‌ها در خیابانها و هتل‌های مشهد قابل مشاهده هستند ولی از شهروندان سایر کشورهای عربی اثر چندانی وجود ندارد. در واقع وخامت روابط ایران با کشورهای عربی که در اثر تشدید بحرانهای سیاسی در کشورهای سوریه، عراق و یمن اتفاق افتاده باعث شده تا شهروندان کشورهای عربی کمتر اجازه برای سفر به ایران داشته باشند. این مرور گذرا نشان می‌دهد که می‌توان گردشگری مشهد را به عنوان یک شاخص و دماسنج میزان توفیق و یا توفیق نیافتن کشور در توسعه روابط حسنه دیپلماتیک در سطح منطقه در نظر گرفت. این شهر از دو منظر دارای اهمیت است اول اینکه شهر مشهد در محل تقاطع کشورهای فارسی زبان دنیا است. این کشورها شامل ایران، افغانستان، تاجیکستان و پاکستان است و بنابراین چنانچه ایران توسعه روابط در حوزه کشورهای فارسی زبان را در دستور کار خود قرار دهد، مشهد به راحتی در مرکز تبادل فرهنگی، اقتصادی و علمی این کشورها قرار می‌گیرد. توان صنعتی بالای مشهد و امکانات زیر ساختی وسیع

شامل راه‌ها، فرودگاه و راه‌آهن و سایر زیرساخت‌های پیشرفته به راحتی این ظرفیت را در اختیار مشهد قرار داده است. جنبه دوم اهمیت شهر مشهد اهمیت مذهبی آن برای جمعیت شیعی دنیا بویژه در منطقه خاورمیانه است و چنانچه ایران توسعه روابط با کشورهای اسلامی و عربی را در دستور کار خود قرار دهد، همچنان که در سالهای قبل نیز شاهد آن بودیم، تعداد زیادی از مشتاقان حضرت امام رضا(ع) راهی زیارت از بارگاه آن حضرت خواهند شد و اگر ایران هر دو سیاست درست مورد اشاره در بالا را در دستور کار خود قرار دهد، می‌توان شاهد رونق و تنوع بی‌نظیری از حضور اقوام و ملل مختلف از آسیای میانه تا خاور میانه و شاخ آفریقا در مشهد بود. امید است با حسن توجه دولت در این خصوص در آینده شاهد چنین فضای پویا و مثبتی در مشهد باشیم. البته مشهد یک نمونه زنده و گویا از تاثیر روابط مطلوب دیپلماتیک بر رونق گردشگری است و این موضوع را می‌توان به راحتی به تهران و سایر شهرهای بزرگ کشور نیز تعمیم داد. نکته آخر اینکه ارتباط بین گردشگری و دیپلماسی ملی کشور یک رابطه یک طرفه نیست و قطعاً رونق گردشگری در کشور به توسعه روابط دیپلماتیک کمک شایانی خواهد کرد.

سعید امیریان